

Polityka rodzinna – perspektywa polska

Dr Łukasz Hardt
Uniwersytet Warszawski

Wyzwania dla rodziny XXI w.
Warszawa, 3/4/2013

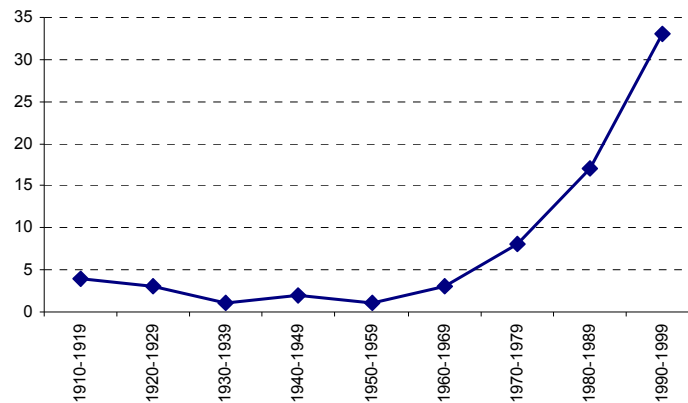

Plan prezentacji

- Dlaczego ekonomiści interesują się rodziną?
- Zmiany demograficzne
- Optymalna polityka rodzinna
- Aktualna debata publiczna w Polsce

Rodzina w (teorii) ekonomii

Liczba artykułów ze słowem 'rodzina' (w tytule) w *American Economic Review*

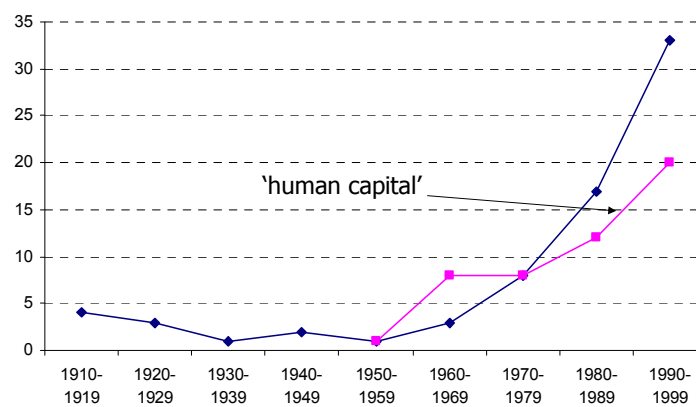

Źródło: Badanie własne

3

Rodzina w (teorii) ekonomii

... liczba artykułów z wyrażeniem 'human capital' (w tytule) w *American Economic Review*

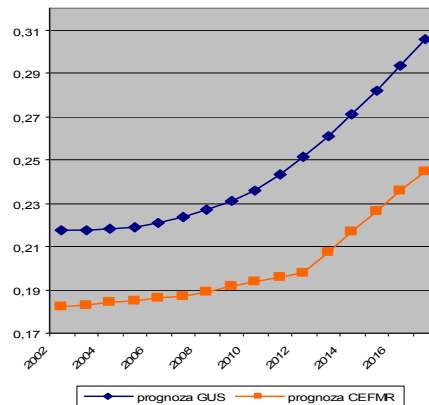

Źródło: Badanie własne

4

Kwestie demograficzne (PL)

Rysunek 6. Współczynnik obciążenia demograficznego (ludność 65+ / ludność 15-64), 2002-2017

Źródło: Okólski (2006)

5

Wartość ekonomiczna rodziny

- Rodzina redukuje problem asymetrycznej informacji i obniża koszty transakcyjne
- Rodzina ułatwia efektywną alokację zasobów
- Firmy rodzinne dobrze dostosowują się do zmieniających się warunków zewnętrznych → ... (prace Greifa, Jamesa, 'list do Merkel')
- Normy prawa naturalnego (zw. z rodziną) podwyższają dobrobyt → ... (prace Akerlofa dot. wpływu aborcji na ubóstwo w USA)
- Wartość pracy domowej

6

Wartość pracy domowej

Źródło wyceny	Metoda wyceny	Sposób wyceny	Udział pracy domowej w PNB (%)
Mitchell (1919)	Metoda oparta na kosztach pomocy domowej	Średni roczny koszt wynajęcia pomocy domowej × liczba gospodarstw domowych w kraju	36
Clark (1956)	Metoda oparta na kosztach utrzymania osób w jednostkach instytucjonalnych	Roczny całkowity koszt utrzymania dzieci i dorosłych w instytucjach opiekuńczych pomniejszony o wartość dóbr i usług nabywanych na rynku	37
Sirageldin (1964)	Metoda kosztów alternatywnych	Czas poświęcony na wykonywanie obowiązków w gospodarstwie domowym × godzinowa stawka wynagrodzenia	32
Weindrobe (1970)	Jw..	jw.	39

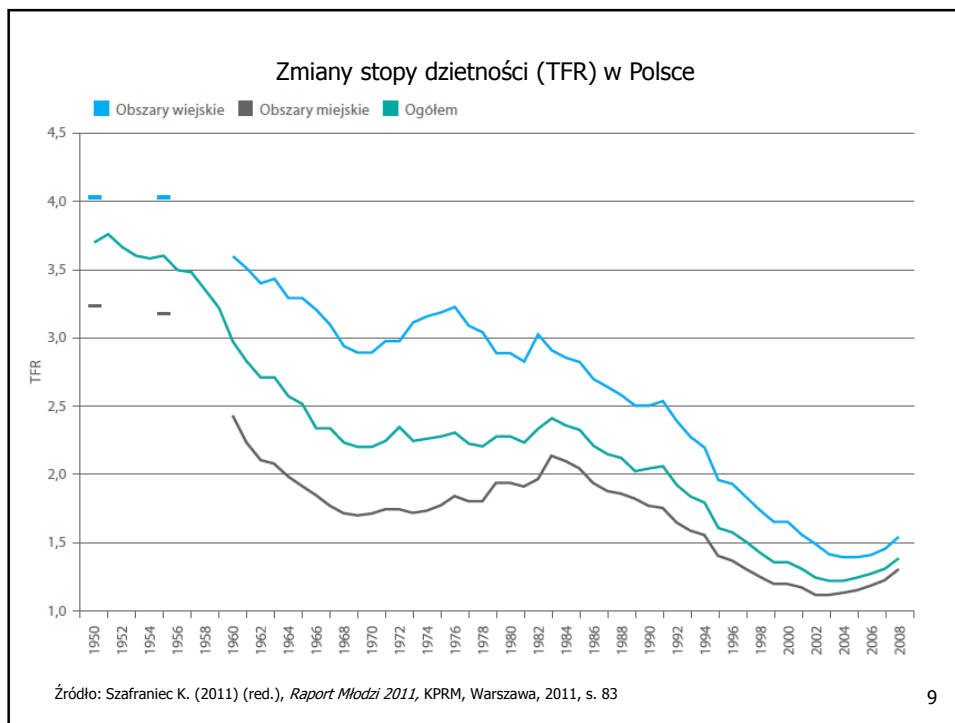
Źródło: Błaszczak-Przybycińska (2008, 94)

7

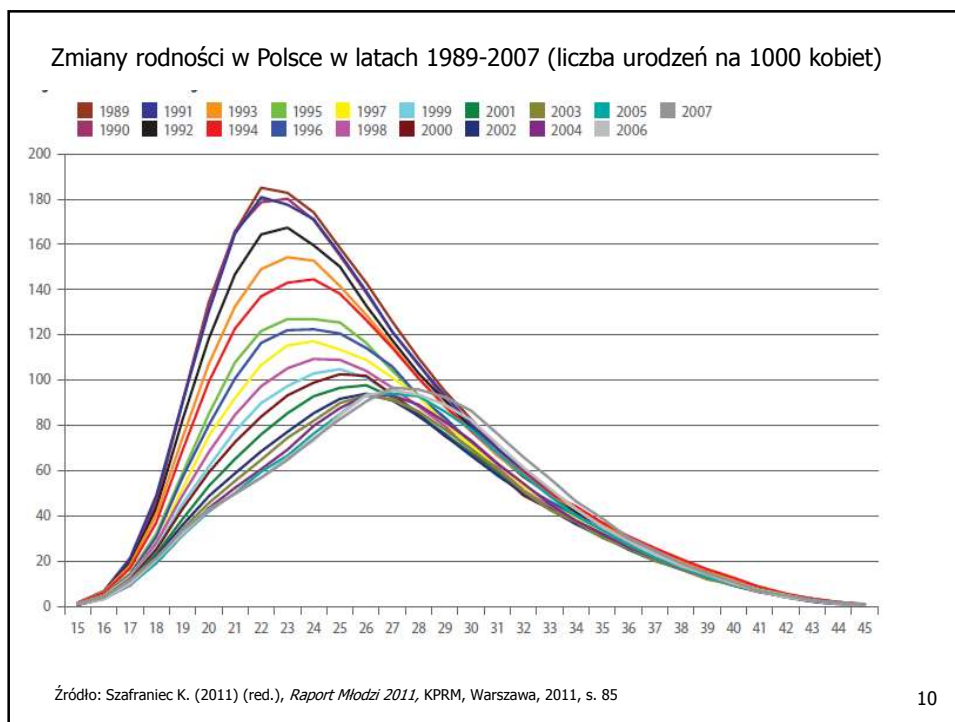

Kilka uwag o demografii (PL)

8

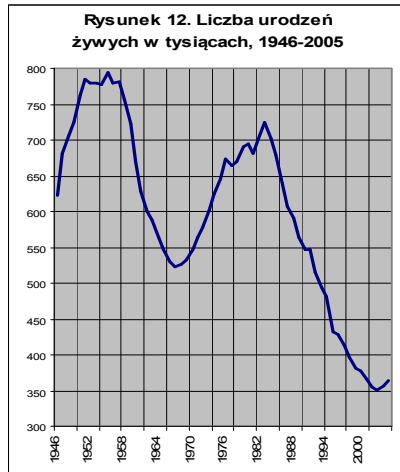

9

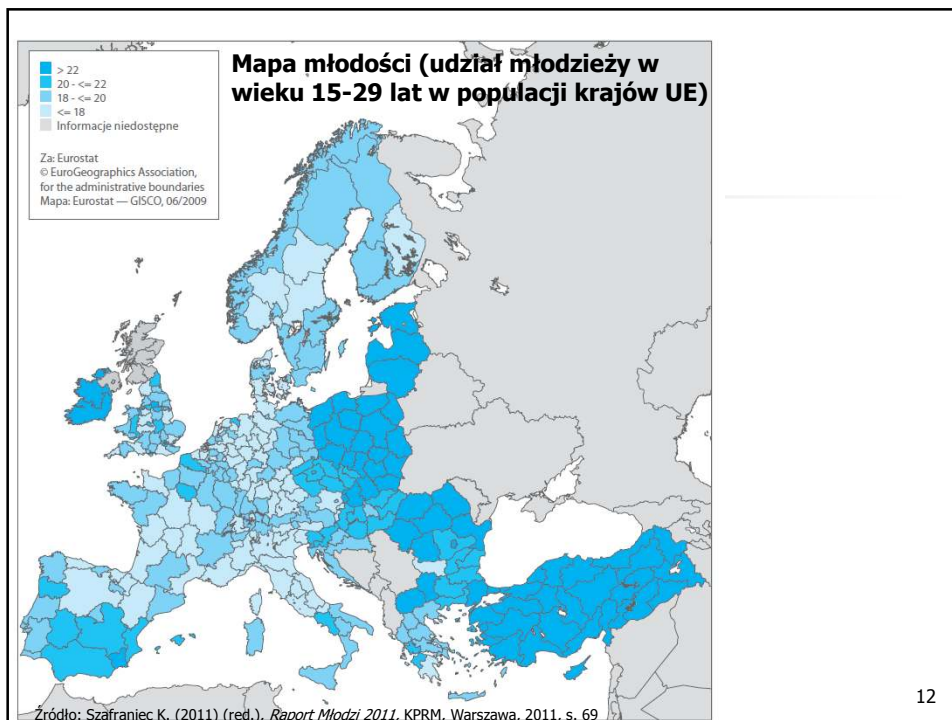
10

Demografia (PL)

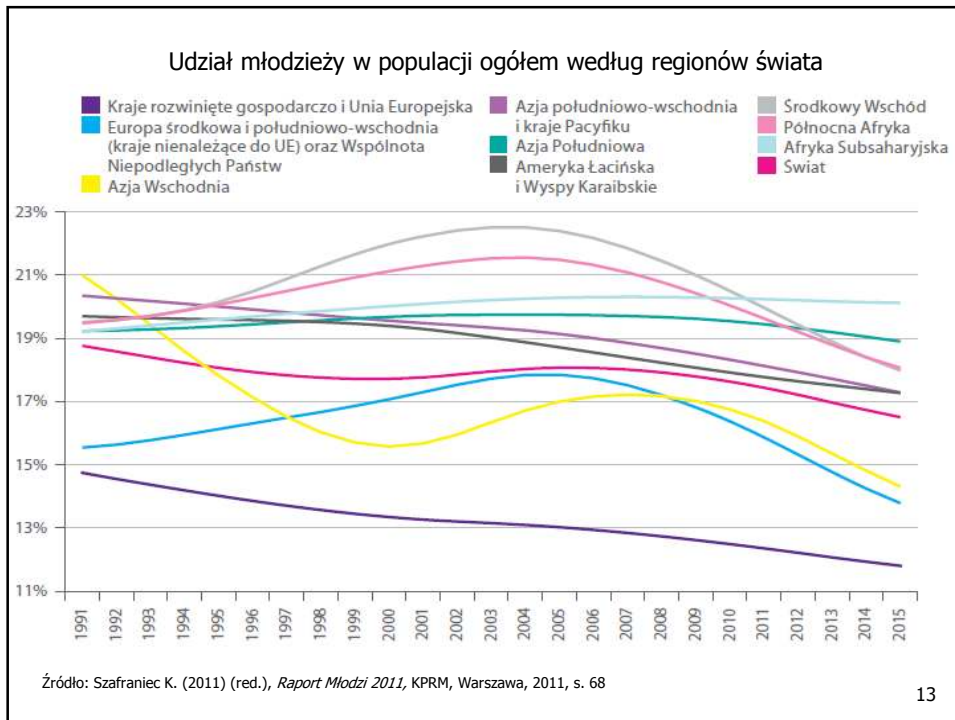

Źródło: Okólski (2006)

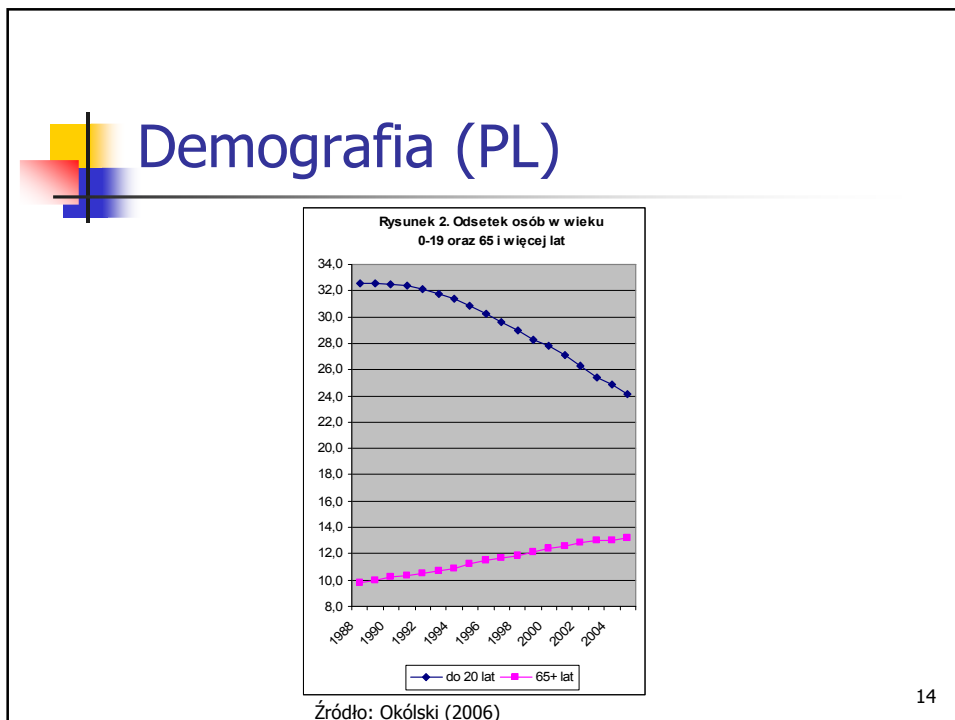
11

12

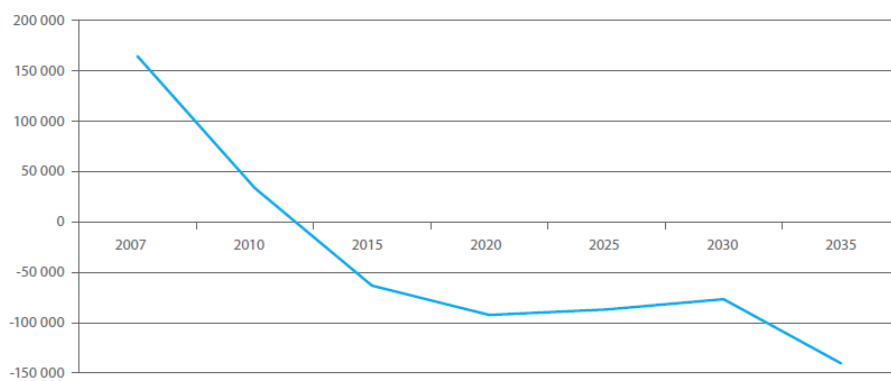

13

14

Saldo wchodzących i wychodzących z rynku pracy w latach 2007-2035

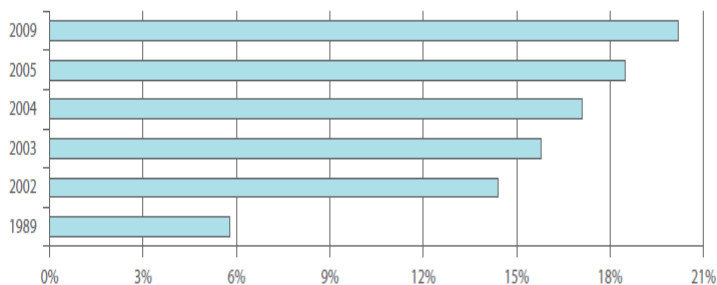

Źródło: Szafraniec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 76

15

Coraz więcej urodzeń poza małżeństwem

Odsetek urodzeń pozamałżeńskich w Polsce w wybranych latach (1989-2009)

Źródło: Szafraniec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 85

16

Jaka polityka rodzinna ...?

- Skąd tak silny spadek TFR?
 - CBOS (2006 i in.): 62% obawa kobiety przed utratą pracy, ... tylko 16% z obawy, że nie sprostają obowiązkom
 - Co może to zmienić: 67% jeśli kobietom łatwiej byłoby łączyć pracę zawodową z opieką na dzieckiem
 - CBOS (2006): 13 razy słowo 'mężczyzna'; 73 'kobieta'
 - Rosnie koszt alternatywny dziecka

17

Dziecko jako koszt (problem)

„W Stanach Zjednoczonych bezpośredni koszt wychowania w rodzinie klasy średniej dziecka urodzonego w [2004] ... przekracza 200 tys. \$, nie licząc kosztów studiów wyższych. Natomiast koszt utraconych zarobków może z łatwością przekroczyć 1 milion \$, nawet w rodzinach o skromnych możliwościach zarobkowych. Tymczasem, **choć publiczne i prywatne systemy emerytalne w sposób zasadniczy zależą od kapitału ludzkiego stworzonego przez rodziców, wypłacają one osobom uchylającym się od ciężaru macierzyństwa i rodzicielstwa takie same a często i wyższe świadczenia**” (Longman 2004, s. 66)

18

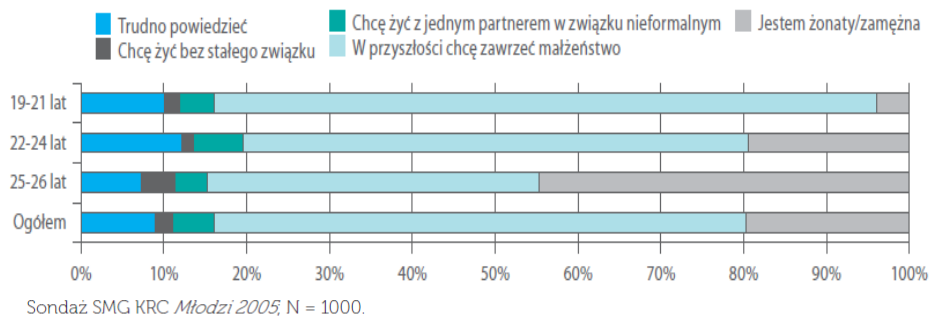
Kilka istotnych obserwacji

19

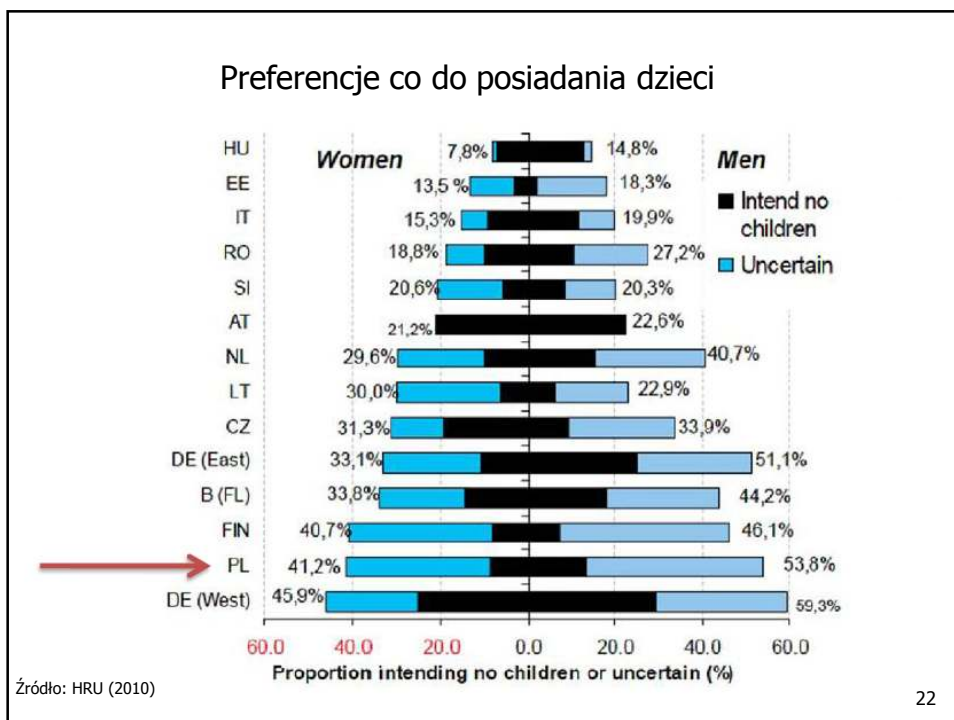
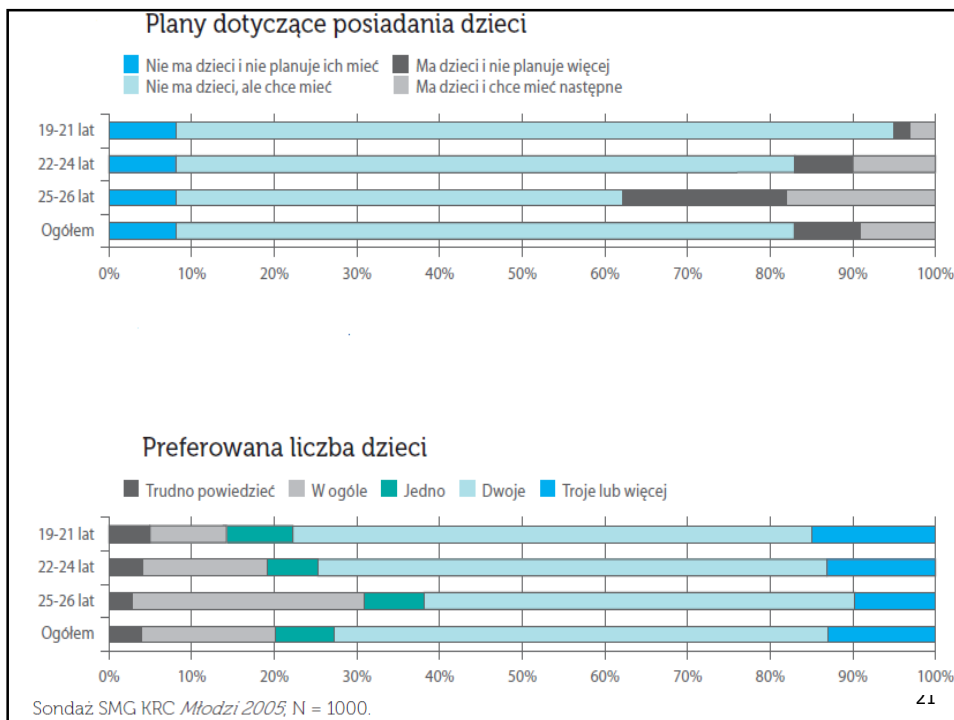

... chcą zakładać małżeństwa

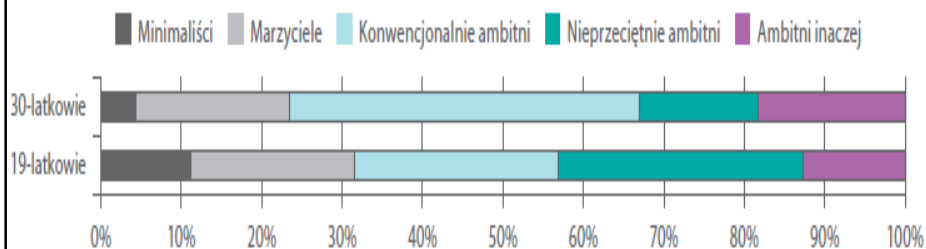
Plany małżeńskie młodych

20

... jacy są młodzi (ich ambicje)

Źródło: Szafranec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 45

23

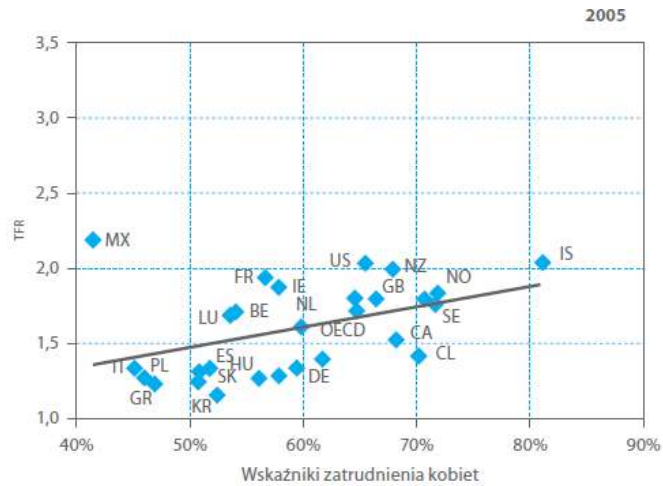
... dietność a aktywność zawodowa (1980)

Źródło: Szafranec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 201

24

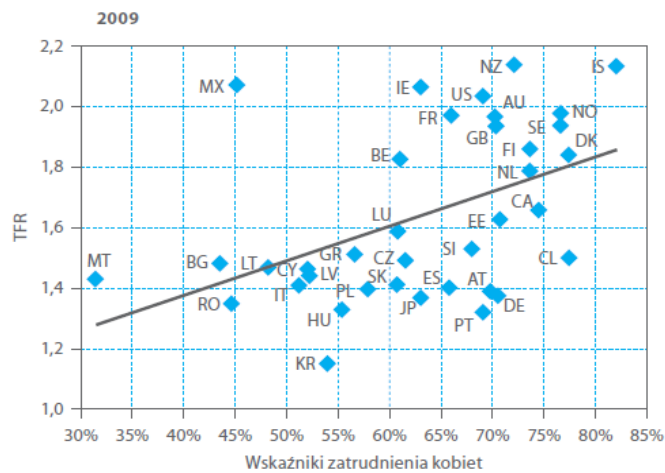
... dzietność a aktywność zawodowa (2005)

Źródło: Szafranec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 201

25

... dzietność a aktywność zawodowa (2009)

Źródło: Szafranec K. (2011) (red.), *Raport Młodzi 2011*, KPRM, Warszawa, 2011, s. 201

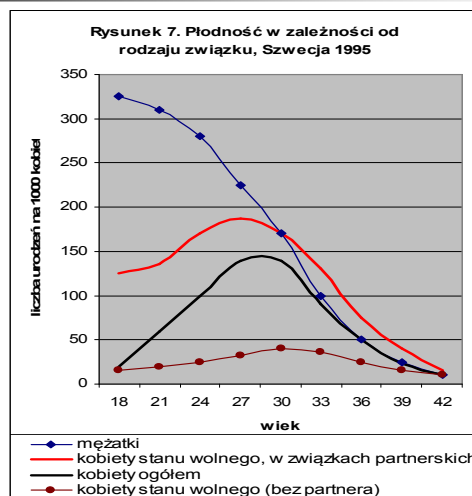
26

Kilka obserwacji

- UE: dzietność silnie spada od lat 70. (w 87-97 TFR z 1,58 do 1,44), ale też w tym czasie silnie rosną wydatki publiczne na dzieci (87-97: z 0,58 do 0,84% PKB)
- Nowa Zelandia: likwidacja państwa opiekuńczego (85-95) nie miała wpływu na poziom dzietności
- USA: wskaźnik dzietności wśród białych kobiet 1,9, a wydatki publiczne państwa na dzieci niewielkie
- Kultura ma znaczenie

27

Kilka obserwacji

Źródło: Okólski (2006)

28

Jaka polityka rodzinna ...?

- Czy państwo może to zmienić?
 - Godzenie obowiązków ...? Tak, ale
 - ... nie osłabiając rodziny (kwestia finansowania przedszkoli, „bon wychowawczy”)
 - ... to rodzina wybiera (podmiotowość rodziny) („rodzinny urlop wychowawczy”, job-sharing)
 - ... rodzina silna ekonomicznie (brak dyskryminacji: PIT, ZUS, itp.)
 - Nie szkodzić i tworzyć dobry klimat (kultura)
 - ... ale też pomagać najuboższym

29

Jaka polityka rodzinna ...?

- Duża rola samorządów
- → Karty Dużej Rodziny
- ... to często przynosi zyski (!) [basen, itp.]
- Polityka „symboliczna” [[„bus pasy” dla rodzin z dziećmi]]
- Nie dyskryminować (kwestia kryteriów dostępu do przedszkoli, podatki, ZUS)

30

Literatura

- G. Becker (1981), *A Treatise on the Family*, Harvard U. Press, MA
- M. Okólski (2006), 'Demograficzne przesłanki zmian w liczbie urodzeń w Polsce', ekspertyza dla MPiPS
- I. Błaszczak-Przybycińska (2008), *Produkcja gospodarstw domowych jako czynnik dochodotwórczy*, Wyd. SGH, Warszawa
- *Młodzi 2011*, Raport KPRM
- Hardt Ł. (2012), *Bariery regulacyjne w funkcjonowaniu rodziny w Polsce*, ekspertyza dla Senatu RP

31

Dziękuję za uwagę!

lhardt@wne.uw.edu.pl

32